

MALI ISTRANIN

Mala pošta

Prof. Juraj Peričić, Zemun. Vaša je pretplata plaćena do kraja ove školske godine. Hvala!

Ivo Čič, Kaštel Sućurac. Poslali smo još 10 komada.

Momčilo Mirković, Petrinja. Primili smo 56.50 Din. — Hvala! U redu je!

Vekemir Lozica, Selca na Braču. Naknadno smo Vam poslali još po 22 kom. br. 5 i 6. — U buduću slat ćemo ukupno 43 primjerka. — Da ste nam zdravo!

Marelčica Karanjac, Kaštel Novi. Naše iskrene čestitke!

Mile Kovačević, Sisak. U tebe je mnogo poleta, zanosa i rodoljublja. — No to još nije dosta da pjesma bude dobra. Fali ritam i srok! Živio nam, dragi rodoljube, i ne sustani!

Milan Digula, Bednja. Imaš mnogo pripovjedačkog dara. Jedanput ćemo cijeli jedan broj ispuniti samo suradnjom najmlađih. Onda će se i za tvoje lijepe stvarce naći mjesta. Živio!

Daniel Šegulja, Novi Vinodol. Kad šalješ riješenje zagonetaka, ne šalji nam ih nikad na potrganoj stranici našega lista. Sve primjerke lista valja čuvati i spremati, a na kraju godine se svi brojevi lijepo uvežu u jednu knjigu.

Odgonetke se šalju na običnom komadu papira. Ovaj si put sve točno odgonetnuo, pa te je čak dopala i nagrada. Zdravo!

Prof. Danilo Jeletić, Novac primili i lijepo zahvaljujemo. Starih brojeva više nemamo. Odaziv je na naš apel bio takav, da nam nije ostao ni jedan primjerak starih brojeva. Čak nam se još sada, u prošloj godini, javljaju mnogi prijatelji tražeći tko po 40, tko po 50, i po 70 primjeraka svih dosad izašlih brojeva, a mi ih nemamo. Podvlačimo Vam sa srdačnom zahvalnošću, i ovom zgodom, da Vi sa 250 primjeraka mjesечно vodite. U ime Istre i plemenite ideje koju zastupamo najljepše Vam zahvaljujemo.

*

Svu gg. povjerenike, koji imaju neraspućanih starih brojeva od ove školske godine molimo da nam ih čim prije vrate.

MALI ISTRANIN

GOD. X ZAGREB,

OŽUJAK ŠK. GOD. 1938/39

BR. 7

Obraćeni škrtac

Neka siromašna udovica imala dva sinčića, zdrava i jedra dječaka, koji su bili veoma živahni.

Budući da ih siromašna žena nije mogla sama hraniti udala se po drugi put za nekog seljaka, koji je bio dosta bogat i imućan, ali je bio poznat zbog svoje škrtosti.

On se je brinuo za svoje male pastorke, da ne oskudijevaju, no ipak im zbog svoje škrtosti nije nikad dopuštao da se do sita najedu.

Kod stola je uvijek on sam dijelio jelo, pazeći da ne bi koji od njih dobio možda kakav zalogaj više.

— To nek im bude dosta — govorio bi ženi — I onako dječaci ništa ne rade i ništa ne zarađuju, nego se samo povazdan igraju. Prema tome nije ni potrebno da mnogo jedu. Kad budu radili i trudili se ovako kao ja, onda ćemo im dati da i više jedu.

I tako dječaci nijesu mogli nikad da se do sita najedu, a siromašna majka njihova mnogo se zbog toga žalostila, no što je mogla? Škrti je očuh imao sve pod ključem i nije nikome dopuštao da dira u hranu.

Jednoga dana dojadi ženi toliko škrtarenje muževo i ona ode župniku da mu se potuži. Stari župnik bio je dobroćudan i svet muž, koga su svi u selu poštivali i slušali.

Začuvši župnik tužbu žene reče:

— Prepustite Vi to meni, dobra ženo! Sada je i onako blizu Uskrs, kad se svaki pravi vjernik mora doći ispovijediti. Kad dođe Vaš muž ja ću već stvar s njime urediti.

I zbilja nešto prije Uskrsa, kad su svi seljaci dolazili da se ispovijede, dođe k župniku na ispovijed i naš škrtac.

Vrativši se poslije ispovijedi kući reče ženi:

— Nikako ne razumijem zašto mi je župnik zadao tako neobičnu pokoru!

— Kakvu? upita žena.

— Rekao mi je da moram sutra umjesto da pođem raditi, cijeli dan biti s djecom, slijediti ih na svakom koraku i raditi sve ono što i oni. A preksutra nek opet dođem k njemu.

— Čudna pokora — odvrati mu žena — no ne smijemo prosuđivati djela i odredbe slugu Božjih. Valja ih slušati, jer je to sigurno za dobro naših duša.

Sutradan je čovjek ustao kad i djeca i sišao s njima u dvorište. Da ste samo vidjeli, koliko je bilo začuđenje djece, kad su ugledali očuha, koji je došao s njima da se igra. Bilo je veselja na pretek. Skakali su trčali i jašili na njemu kao na kvom konjiću. Metnuli su mu čak i uzde, a on je morao trčati u galopu kao pravi konj.

— Hop-la, hop-la! Gjio! vikali su dječaci trčali i skakali preko polja i livada, padali, rušili se i opet dizali. A očuh s njima! Valjda je sto puta posrnuo i povalio se koliko je dug i širok po travi dižući noge u vis.

Zatim se igra izmijenila. Penjali su se na stabla, pa opet silazili, a onda stali na cesti preskakivati hrpe tučenog kamena. U izmišljanju novih igara bili su pravi majstori. Očuh se znojio, puhao kao lokomotiva, trčao sopćući, ali nije htio da zaostane za njima, jer je kao pobožan vjernik želio izvršiti pokoru do kraja.

Najednom su se sjetili da bi bilo dobro da izgrade jednu kućicu. I hajd! tek što dorekoše stanu vući kamenje i graditi kućicu. Očuh im je dakako pomagao, kako je znao i mogao. Nosio je kamenje da su mu se leđa grbila, a oni su zidali, dok se on mučio kao kakav robijaš.

Konačno zazvoni podne. Očuh odahne sav sretan, slušajući ugodne zvukove podnevnog zvona.

— Idemo kući, djeco? Na ručak!

— Idemo, oče — rekoše fakinčići — ali ne ćemo cestom nego poprijeko.

— Ne možemo poprijeko, kad tamo teče potočić.

— Ah! Šta smeta potočić. Mi ćemo ga lako preskočiti. Uvijek idemo kući poprijeko. Kraći je put.

Što je očuh mogao? Priključili im se i skoči amo, skoči tamo, potrči ovuda, potrči onuda, otpute se kući. Kad su došli do potočića, dječaci ga preskoče s lakoćom ko dva zečića, ali je očuh nastradao. Poskliznula mu se noga i on, kako je dug i širok, ljosne u vodu.

Bilo je smijeha i šale na pretek.

Kad su došli kući reče očuh ženi:

— Ženo, daj nam ručak, ali neka bude obilat. Izgladnio sam kao vuk. A i djeci daj nek jedu do mile volje. I oni su sigurno jako gladni.

Sutradan pođe čovjek opet župniku.

— No, čovječe dobri, što si naučio od pokore koju sam ti zadao? upita ga župnik.

— Mnogo sam dobra naučio, velečasni gospodine župniče. I sjetio sam se nečega što sam već bio zaboravio: naime da i djeca rade na svoj način, možda još i više nego mi veliki. I kao što Božje ptičice, tako zaslužuju i ona da ih se nahrani obilato i da im se ne uskraćuje ništa što im je potrebno.

Otada je škrtac bio sasvim drugi čovjek. Nije više nikada gledao koliko djeca pojedu, nego im je naprotiv uvijek širom otvorio smočnicu i davao im nek jedu, koliko ih je god volja.

A djeca su ga zavoljela kao pravog oca.

(Po tuđem izvoru: Ern. Radetić)

Nezgoda uskrsnog zeca

Potrčao stari Zeko,
opružio brze noge,
da raznese dobroj djeci
darove premnoge.
Na leđima pun mu koš,
al' svakom ne daje,
nego samo najboljima —
po šareno jaje.

I došav do potoka,
mora ga preskočit,
pa da stigne u šumicu
gdje će skriven nočit.
Potrčao malo bolje
— hop na drugu stranu —
al' košara staroj vrbi
zapela za granu.

Sva se jaja polupala —
za gozbu kajgana,
a stari se Zeko
pere u suzama.

Stjepan Perčević

Starica i razbojnici

(Istarska narodna priča)

Živjela je gore na Krasu sama starica. Nikoga od rodbine nije imala, pa je samotovala u svojoj kućici na rubu šume. Starica je imala čudan običaj, da od dosade sama sobom razgovara. I tako bi hodajući po kući i oko kuće, od jutra do večera, neprestano govorila, kao da je puna kuća ljudi.

Dok je još njezin pokojni muž živio, običavao bi reći da je bolje govoriti nego šutjeti. Šuma je naime bila puna razbojnika i bogzna ne osluškuju li oni negdje u guštari. Čuju li mnogo riječi mislit će da je i mnogo ljudi u kući.

Po smrti muževoj nije imala više s kime razgovarati, pa je razgovarala sama sobom. Nekad se šalila, a nekad bome i grdila da se sve orilo.

Jednoga dana došuljaju se, pod večer razbojnici s namjerom da je orobe. Zastali su pred vratima i slušali. Iz kuće se čuo razgovor:

»Sutra ideš na sajam?«

»Ne! Što ću na sajmu?«

»Što ćeš na sajmu? Kravu ćeš prodati!«

»A ne bih i tele?«

»Ne, tele nemoj. Samo kravu!«

»Mhm! A koliko misliš da ću dobiti za nju?«

»Najmanje 1000 dinara.«

»Što? Hiljadu dinara samo? To je premalo! Dvije hiljade traži za nju!«

»Tražiti mogu, ali ako mi ne daju uzet ću i hiljadu.«

»No dobro! Ali manje od hiljadu nikako ne uzimaj!«

Kad su to razbojnici čuli, pogledali su se i rekli:

»Hajdemo! Vratit ćemo se sutra. Danas i onako nemaju novaca. Ali zato će sutra biti barem hiljadarka.«

I odoše tiho, a drugu se večer opet vratiše.

Stali su pod prozorom da čuju kako je završila prodaja krave. A starica je govorila:

»Tako junaci moji, evo vam večere.«

Razbojnici su načulili uha. Starica je poslagala po stolu dvanaest tanjura. Jasno i razgovjetno čulo se, kako tanjuri zveče. Nakon toga počela je dijeliti žgance, govoreći:

»Evo, ti ćeš sjesti ovdje, ti ovdje, ti tamo, ti tu, ti tu, a ti stari na čelo stola...« Govoreći tako grabila je žlicom i u svaki tanjur metnula komad žganaca.

»Hajte, hajte, žurno samo jedite, junaci moji, pa ćemo u krevet!«

Razbojnici su slušali i u strahu pitali jedan drugoga:

»Koliko ih ima?«

»Dvanajst ih ima; točno sam čuo, kako je postavila dvanaest tanjura na stol.«

»Jest, jest; dvanaest je puta nasula žgance u tanjur, brojio sam,« reče drugi.

»Da, a kad je začinjala, dvanaest je puta rastopljena slanina zacvrljila,« primijeti treći.

»Bježimo, drugovi, nas je samo pet, a njih dvanaest. Bit će jači od nas.«

»Mora da su jaki, kad im neprestano govori: junaci moji.«

U to izade stara na vrata i izlije punu zdjelu nečiste vode, u kojoj je prala sude. Gledajući kako cure po zemlji mlazovi vode govorila je:

»Tako, tako, lijepi moji, bježite, potecite! Ti poteci prvi, a svi vi drugi za njima. — Ti za prvim, ti za drugim, ti za trećim, ti za četvrtim, ti za petim i tako redom — — — Ne dajte se...«

Mlazovi su curili u sitnim malim potočićima.

A razbojnici, kad su to čuli, pobjegoše glavom bez obzira, pa ako se nisu zaustavili bježe još i danas.

Zabilježio: F. B.

Ribar Frane

Barbuna, gavuna, škrpuna,
tuna i škiljuna;
svakoga božjeg dara
u Frane, starog ribara.

Poštenim dajem na vjeru
Svakome ozbiljnu mjeru
Tko je bez novca za vino,
nek dobro je samo i fino.

Za ručak baci na žeru¹⁾
Brudet spravi za večeru
pa zalij — jer riba traži more
i mirno spavaj do zore.

U ribara starog Frana
dodite u posne dane.
On najbolju ribu hvata,
mreža mu valja zlata.

¹⁾ žera = žerava.

Gabrijel Cvitan

Prasićkanje

Čuo sam da Englezi igraju mnogo golf. U mom selu u Istri mi smo sličnu igru zvali »prasićkanje« još onda kad za Englesku ni čuli ni znali nismo, a vjerojatno ni mnogi naši stariji koji su, dok su bili mali također »prasićkali« ili »praščali« nijesu znali da postoji zemlja, koja se zove Engleska. Igrali smo ovako: Napravili bismo u zemlji rupu, zemlju izvadili, a rupu lijepo zaokružili. U šumi bismo odrezali odulje grane s kvrgom na kraju, nožem to lijepo izgladili, zatim napravili posebnu kuglu od drveta i počeli. Trojica bi se svrstala oko rupe, a ostala trojica nastojala su svim snagama da dotjeraju kuglu u rupu. Do rupe se je kugla lako dogurala, ali nad samom rupom stajala su tri okrugla štapa uvijek spremna da kuglu što dalje bace od rupe. Bila je to živa igra, praćena vikom, nekad i svadom. Dok se je kugla natjerala u rupu bilo je grdne muke. Kad bi to uspjelo protivna bi stranka izgubila partiju i morala tada ona tjerati kuglu u rupu. Ta se kugla zvala prasac, a rupa štala. Trebalo je dakle prasca utjerati u štalu.

Dakako da je nekad po koji od nas dobio batinom po nogama ili mu je kugla u letu poljubila glavu, no to nas nije ni najmanje smetalo. Prasićkali smo i dalje, veselo i živo. Ta što bismo drugo bili i radili na paši.

Prikodražan

Rodna kuća

Makar s daleka — rodna moja kućo,
ja uvijek mislim na tvoj mili prag
i svaki spomen iz djetinjstva moga
uzbiba dušu, srcu mi je drag.

I mislim na vas, oče, majko draga,
u duši zvoni vaša dobra riječ,
i kad se sjetim tetošenja vašeg
iz oka znade često suza teć.

I seka mala u duši iskrsne
pa ko da slušam njezin srebrn glas,
ja gledam njene modre dječje oči
i rudaste joj kose zlatan vlas.

Ja mislim često na kravice naše
i što nam radi brzī konjic vran,
na polja naša uz potočić bistar
i na vinograd suncem obasjan.

Spomen se budi po večeri cijele
sve dok mi oči ne dotakne san,
i tako vječno u čeznuću jednom
žučeno čekam sastanka nam dan.

Bogumil Toni.

Šime Fučić:

Potop

Zasucite nogavice,
Cipele izujte,
I bježite bez obzira!
Brže!... Ne ludujte!...

Razlila se silna voda,
Poplava se sprema...
A ko pred njom ne utekne,
Tome spasa nema.

Ne vidite l' gdje se bliži
Bujica sve jača:
Strašan potop — more suzâ
Od sekina plača?! — — —

Iskrena želja

(Njemačka narodna pripovijetka)

U staro vrijeme hodali su poreznici po selima i utjerivali od ljudi porez. Tko nije mogao plaćati porez tome su zaplijenili kravu, konja, ovcu ili svinju i odmah je odagnali.

Jednoga dana išao je tako jedan poreznik po cesti. Na putu ga sretne đavo pa mu se pridruži.

— Hajde da putujemo zajedno! — reče đavo.

— Pa dobro! odgovori poreznik — bar mi ne će biti dosadno.

Dodoše tako u prvo selo i čuju kako majka grdi neposlušnog i nevaljalog nekog dječaka: »Čekaj ti, čekaj, nevaljalče, dozvati ću đavola, da te odnese!«

— Čuješ li? reče poreznik đavlu. Dječaka ti nudi, hajde uzmi ga!

— Baš si neozbiljan, — odgovori đavo. Majka ne misli ozbiljno. Ona ga samo tako plaši.

Idući dalje stignu do neke livade i ugledaju pastira, koji je pasao tamo stado ovaca. Nekoliko ovaca otišlo mu u djetelinu i on ih je batinom tjerao iz djeteline vičući: »Đavo vas odnio, glupe ovce! Van iz djeteline!«

— Aha! Jesi li ga čuo? Taj ti nuda ovce, hajde uzmi ih! reče poreznik.

— Ni taj pastir ne misli ozbiljno — odgovori đavo. — Kad bi mu ovce nestale morao bi ih platiti.

Na koncu dođoše do kuće nekoga seljaka, kod kojega je poreznik htio utjerati porez. Seljak je baš mlatio žito, Kad je ugledao poreznika uzdahne srdito: »Uh, đavo ga odnio!«

— Jesi li ga čuo? — reče đavo porezniku — ovaj je mislio ozbiljno, pa ću te zbilja odnijeti. To rekavši pograbi poreznika i odnese ga u pakao.

Dvije glave

Dok je u Poljskoj još bilo kraljevstvo, pobunili su se neki knezovi proti kralju. To se je tamo češće dešavalo. Jedan od pobunjenih knezova obećao je 20.000 zlatnika onome tko mu donese kraljevu glavu. O tome je pisao i kralju, misleći da će ga time uvrijediti i preplašiti.

Kralj mu je odgovorio: »Vaše sam pismo primio i pročitao. Veoma mi je drago da moju glavu toliko cijenite. Uvjeravam Vas, da ja za Vašu glavu ne bih dao ni prebite pare.«

Pitalice

- 1) Koju biljku prepoznaje i slijepac? - *KOPLIVU*
- 2) Koliko jaja može čovjek pojesti na tašte? - *SAMO JEDNO, JER DRUGO VEĆ NE JEDE NA TAŠTE.*
- 3) Nikad ne jede, a uvijek je sito. Što je to? - *SITO.*
- 4) Nikad ga nije bilo, niti će ga ikad biti, a ipak je tu. Što je to? - *DANAŠNJI DAN*

(Odgovori na str. 13)

KLOK i JOŽIĆ

Klok i Jožić našli su se jednoga dana u kraju, kakav još nikad nijesu vidjeli. Stabala je bilo dosta malo, ali je zato trava bila tako bujna, da im se uopće glave nijesu iz nje vidjele. Jožić pogleda na kartu.

— U Keniji smo. Kenija se zove taj kraj, a u njemu stanuje crnačko pleme Masai. Uskoro ćemo sigurno nabasati na kakvo crnačko selo.

Hodali su dalje jedva gazeći visoku travu po kojoj je paslo veoma mnogo životinja, uglavnom šarenih zebra i brzih antilopa.

Jožić je bio premalen, pa nije nikako mogao vidjeti okolinu, budući da ga je trava svega pokrivala. Tek tu i tamo opazio je nad sobom glavu kakve dugovrate žirafe, koja bi odmah preplašena uzmakla.

Konačno su došli do jednog crnačkog sela. Selo je bilo ograđeno visokim pleterom, da se zaštiti od lavova i drugih zvijeri, koje su provaljivale u selo i svakiput odnijele kakvu kozu, ovcu ili kravu.

Jožić i Klok se provuku između kolaca ograde i upadoše u tor.

Strašan smrad umalo da ih nije zagušio. Do koljena su zagazili u gnoj. Čitavo je selo i svi putevi u njem bili zapravo veliko jedno đubrište. Crnci su naime svaku večer dopremali u tor stoku, da bude zaštićena od divlje zvjeradi, a nikad nijesu đubre čistili, pa je tako u selu vladao strahovit smrad.

Usred toga smrada bilo je nekoliko niskih kućica, koje nijesu bile mnogo više od jednog metra. Sagrađene su bile od kolaca i granja, a oblijepljene blatom.

Kroz jedan otvor, koji je služio kao vrata, uvuče se Jožić u kućicu. Nikoga nije bilo u njoj. Pogleda naokolo. U kući nije bilo prozora, nego samo po strani nekoliko rupa, kroz koje je ulazila svjetlost.

Na zemlji bilo je nešto suhe trave, koja je služila kao ležaj. U sredini bila je hrpa kamenja a oko nje nekoliko zemljanih lonaca. To kamenje služilo je umjesto ognjišta. U kući je bilo veoma mnogo muha i smrada.

Žurno se izvuče opet iz kuće. Vani se je već bilo skupilo mnogo crnačke djece, koja su se stala igrati s majmunom Klokom.

U to su se baš vraćale žene iz šume. Nosile su velike svežnjeve granja za vatru.

Jožić se nije mogao dosta načuditi. Te žene su imale glavu sasvim obrijanu, a na sebi nijesu imale ništa nego samo malu kožnatu pregačicu. Oko vrata i oko ruku imale su svu silu ogromnih prstenova od obične žice. To im je bio ukras, koji nisu nikad skidale, pa ni onda kad su lijegale spavati.

Muškarci su pasli blago. Imali su na stotine krava.

— Što ćemo ovdje jesti? reče Jožić Klok. — Ovo su zbilja pravi divljaci. Niti imaju kuća, niti žita, niti kruha, pa ni voća ni zelenja. Hrane se samo mlijekom, krvlju i mesom od svoje stoke. Idimo mi radije u šumu, tamo ćemo bolje živjeti. Tamo bar nademo uvijek voća i povrća, a na stablima kruševca naći ćemo uvijek po koji hljeb kruha.

To rekav odoše iz ovog zamazanog crnačkog sela i otpute se opet u prašumu.

Na kraju prašume podignu pod jednim stablom šator i zapale vatru. Taj je njihov šator bio daleko ljepši i ugodniji, nego li koliba najuglednijeg crnačkog poglavice.

Jožić se raskomotio, spremajući večeru, a Klok se popeo na stablo. Majmun, ko majmun nije mogao živjeti, a da se malo ne penje.

Dok je tako Jožić čučao pod stablom kraj šatora najednom se začuje neki šušanj.

Klok krikne, a Jožić što bi okom trenuo skoči u vis pa da će na stablo.

Bilo je prekasno! Nekakav se tigar, namirisavši meso, došuljao kroz visoku travu i bacio se na Jožića. Jožić je ipak bio brži pa je dipnuo u vis i dohvatio se za granu, ali ga je tigar u zadnji čas pograbilo zubima za naramenice i košulju. Košulja se poderala, a gumene se naramenice stale navlačiti.

Klok pograbi Jožića za ruke, da ga podigne i zadrži, ali je tigar bio jači.

Tigar povuče zubima, a Klok i Jožić tresnu na zemlju! Stoj! ne na zemlju nego ravno na tigrovu glavu. A sad zamislite: Jožić težak skoro 50 kila, Klok preko 30 kg, dakle oba zajedno oko 80 kila ljosnuše iz visine od nekoliko metara ravno na lubanju tigrovu. Taj je udarac omamio životinju, a kako su i gumene naramenice oštinule zvijer ravno po očima da je skoro oslijepila bio je Jožiću lagan posao. Dohvati žurno jednu toljagu i prije još nego što se je zvijer osvijestila dotuče ju i umlati posvema.

Opet je bila jedna krasna bunda više u njihovu šatoru, na kojoj su za hladnih noći spavali na mekom ležaju ko dva puha.

IGRA BROJEVA

$$9 \times 9 + 7 =$$

$$9 \times 98 + 6 =$$

$$9 \times 987 + 5 =$$

$$9 \times 9876 + 4 =$$

$$9 \times 98765 + 3 =$$

$$9 \times 987654 + 2 =$$

$$9 \times 9876543 + 1 =$$

$$9 \times 98765432 + 0 =$$

$$9 \times 987654321 - 1 =$$

Naj . . .

Najtvrda stvar na svijetu je borkarbid, sastavina od borna i ugljika, lagana kao aluminium. Svaki četvorni centimetar te kovine podnese pritisak od 15.000 kg.

Najveći toplomjer na svijetu velik je 160 m, a nalazi se u Eifelovom tornju u Parizu. Na tom orijaškom termometru udaljene su crte jedna od druge 3 metra.

Najdublji tunel je simplonski tunel u Alpama, koji je dugačak 20 km. U Južnoj Americi između Chile i Argentine hoće da sada probiju tunel, koji će biti dugačak 45 km.

Najveća zbirka leptira je u Londonu. U njoj imade 96.500 najraznovrsnijih leptira.

Dječje novine

Umro je Dr. Dinko Trinajstić. U ponedjeljak 27. veljače, oko ponoći umro je u Crikvenici kod svoje nećakinje gospođe Škomerže, gdje se je nalazio na liječenju, veliki istarski rodoljub Dr. Dinko Trinajstić.

Dr. Dinko Trinajstić rodio se u Vrbniku na otoku Krku 9. listopada 1858. Svršivši talijansku gimnaziju u Splitu (hrvatske gimnazije tada još nije bilo) pošao je najprije u Goricu da uči bogosloviju, ali je kasnije prešao u Beč i posvetio se pravu. Kao odvjetnik radio je isprva u Krku u pisarni svog ujaka, poslanika u bečkom parlamentu, Dra Dinka Vitezića. Kao pravog narodnog boreca i rodoljuba hrvatski narod u Istri pozvao ga je da se nastani u Pazinu. On je tamo preuzeo odvjetničku pisarnu Dra Dukića, te je bio tri godine načelnik u Pazinu.

Od godine 1895. pa sve do 1910. bio je neprestano narodni poslanik u istarskom saboru. On je bio jedan od najborbenijih i najodlučnijih hrvatskih narodnih vođa u Istri, a uz to veoma dobra i plemenita srca, te je učinio našem narodu mnogo dobra. Prva hrvatska gimnazija u Pazinu, koja je otvorena 1899. bila je njegovo mezimče. On se je mnogo trudio da đacima olakša naukovanje, pa je osnovao Bačko pripomoćno društvo, koje je pomagalo siromašne učenike i davalo im potpore za knjige, obuću i odjeću i za školovanje.

Uopće je Dr. Dinko Trinajstić bio u Istri poznat kao čovjek zlatne duše i dobra i plemenita srca.

Za vrijeme svjetskog rata prebjegao je u Pariz, te je zajedno s pokojnim Dr. Antom Trumbićem mnogo radio na stvaranju Jugoslavije. Poslije rata bio je god. 1931. imenovan senatorom, ali se nikako nije mogao oduševiti s današnjim prilikama.

Vječna slava žarkom rodoljubu i borecu za prava istarskih Hrvata Dru Dinku Trinajstiću!

Izabran je novi papa. Nakon smrti Sv. Oca Pape Pija XI., koji je — kako smo u zadnjem broju javili — umro dne 11. veljače, sastali su se u Rimu kardinali iz cijeloga svijeta da biraju novog papu. Izbor je bio brzo gotov. Već kod trećeg glasauja izabran je dne 2. ožujka novim papom dosadašnji državni tajnik bivšeg pape, kardinal Eugen Pacelli. Kardinal Pacelli je rodom Rimljanin, starog plemićkog koljena. Na dan svog izbora navršio je 63 godine. U cijelom svijetu nastalo je tim povodom veliko oduševljenje, jer je sadašnji Sveti Otac Papa poznat kao vanredno učen, sposoban i svet čovjek. Kardinal Pacelli je trostruki doktor (bogoslovije, filozofije i prava) a govori 8 jezika. Kako svaki papa kad sjedne na papinsku stolicu promijeni ime tako je i kardinal Eugen Pacelli uzeo novo ime i sada se zove Pijo XII.

Nijemci i Poljaci žive na ratnoj nozi. Nema tome dugo stigao je u glavni grad Poljske, Varšavu, talijanski ministar vanjskih poslova, grof

Ciano, koji je nedavno bio i kod nas u Belju.

Poljaci su ga oduševljeno dočekali, ali su tu priliku iskoristili da iskale svoju mržnju na Njemačku. Po svim gradovima Poljske bile su velike demonstracije, pa i napadaji na njemačke konzulate.

Stanje je svakako veoma napeto, jer Poljaci mrze Nijemce već odavna zbog strašnog ugnjetavanja, koje su Nijemci vršili na poljskom pučanstvu još prije rata, kad su ih skoro zatrli.

Nijemci su bahati, a Poljaci ponosni, pa bi moglo još svačeg biti.

U Španjolskoj je građanski rat pri kraju. General Franco je potukao vladine čete i zauzeo skoro cijelu zemlju. Još se odupire samo glavni grad Madrid i njegovo zaleđe, no oni se ne mogu dugo držati, tim manje što je i u samom Madridu nastala buna. Možda dok naš list dođe u ruke čitalaca, da će rat u Španiji biti već završen.

Japan još uvijek ratuje s Kinom, iako je osvojio do sada toliko zemlje, kolika je cijela Evropa. Kinezi se još uvijek ne predaju, a Japan je već istrošen. Nema čak ni željeza ni novaca za daljnje ratovanje. Vlasti skupljaju svaki komadić starog željeza, a građani moraju davati zlato

i nakit. Izgleda da je i narodu već dosta toga ratovanja. Ovih je dana odletjela u zrak barutana Hirakata kod grada Osake. Kažu da su je potpalili nezadovoljnici. Učinak je bio strašan. Stradalo je oko 10.000 osoba, što mrtvih, što ranjenih, što nestalih, što beskućnika. Porušeno je preko 600 kuća.

U mirnoj Engleskoj nema mira. Poznato je kako su se Iraci preko 300 godina borili protiv engleskoga gospodstva, dok im konačno nije uspelo izvojevati slobodu i samostalnost. Međutim nije cijela Irska slobodna. Sjeverni dio Irske još uvijek je pod engleskom vlašću. Irski rodoljubi, koji se okupljaju u nekoj tajnoj revolucionarnoj organizaciji povelu su oštru borbu protiv Engleza. Po cijeloj Engleskoj praskaju bombe, a da nitko ne zna tko ih podmeće. Čak ni glasovita engleska policija Scotland Yard, koja je poznata kao najsposobnija na svijetu, ne može nikako da uđe u trag irskim atentatorima.

Jan Bata dolazi u Jugoslaviju. Veliki češki tvorničar, »kralj cipela« Jan Bata, čini se da će se nastaniti u Jugoslaviji. On je već prije osnovao u Jugoslaviji, u Borovu kod Vukovara, veliku tvornicu cipela, kože i gume.

Znate li...

da ljudi može tako jako udariti krilima da je kadar njima prebiti čovjeku nogu?

da su čovječiji živei tako dugački da bismo od njih mogli napraviti nit 80.000 km dugačku?

da se u Evropi svaki dan potroši 4 milijarde šibica?

Odgovori

1) Koprivu.

2) Samo jedno, jer drugo već ne jede na tašte.

3) Sito.

4) Današnji dan.

Nešto o papama

Ovih se dana mnogo pisalo i govorilo o papama, o kardinalima i uopće o izboru namjesnika Kristovog na zemlji.

Papom može biti izabran svaki odrasli katolik, muškarac, ako se ustanovi da je za tu čast sposoban. Kad bi bio izabran svjetovnjak, on bi već drugi dan morao biti zaređen za svećenika, a treći dan za biskupa. Do godine 1000 birali su obične svećenike, a poslije toga većinom samo biskupe i kardinale, a od Klementa VII (1523—1534) samo Talijane.

Do sada je u svemu bilo 261 papa. Od toga je bilo 209 Talijana, a 52 su bili druge narodnosti i to: 14 Francuza, 13 Grka, 7 Nijemaca, 5 ih je bilo iz Sirije, 3 iz Afrike, 3 Španjolca, 2 Dalmatinca, 2 iz Svete Zemlje (Sveti Petar i Sveti Evarist) 1 Englez, 1 Portugalac i 1 Holandez.

Poprečno je svaki papa vladao 7 godina i tri mjeseca. Samo 20 papa je vladalo duže od 15 godina. Najdulje su vladali Pijo IX. (31 godinu i 8 mjeseci) i Lav XIII. (25 godina i 5 mjeseci). Bilo je 10 papa, koji su vladali manje nego mjesec dana.

Neki su pape bili plemenitog i gospodskog roda, drugi su opet bili iz priprostih kuća. Bilo je papa, čiji su oci bili obični seoski pastiri, postolari, pekari i t. d. Tako su dvije sestre pokojnog pape Pija X. bile obične švelje.

Pape imadu većinom oko 60 godina kad su izabrani, no bilo je i mladih papa. Grgur V., rodom Nijemac, imao je 27 godina kad je bio izabran, a Inocent III. imao je 37 godina. Grgur XV. i Klement X. imali su 80 godina, kad su postali pape.

Isprva su pape zadržavali svoje prijašnje ime. Prvi papa, koji je promijenio ime bio je Ivan II. (533—535). Taj je običaj nastao odatle, što je Isus svetog Petra nazvao Petrom, kad ga je postavio za glavara crkve. A sveti Petar se je, kako znamo, prije toga zvao Simon.

Eto, toliko o papama da i to znamo!

Učimo plivati. Priredit ćemo sebi mnogo veselja naučimo li plivati, roniti i praćakati se u vodi bez straha. Plivanje je najzdraviji sport. Nijedna druga tjelovježba nije tako zdrava kao plivanje, kod kojega se gomba svaki pa i najmanji mišić. A osim toga tko zna plivati uvijek će lako spasiti život sebi ili kome od drugova.

Tko još ne zna plivati neka svakako ovih praznika nauči.

Koliko bakterija ima čovjek u ustima? Bakterije su sitne male životinje, kojih imade u zraku u prašini i svagdje na milijarde i milijarde. Neke su bakterije uzročnici bolesti. Dokazano je, da u čovječjim ustima

živi oko zubi i oko jezika do 12 milijarda raznih bakterija. (To smo dakle svi od reda milijarderi!) Tolikih bakterija iako mnoge od njih nose klicu smrti, ne trebamo se bojati. Naš želudac proizvodi razne kiseline, koje obično usmrte sve te bakterije.

Dobar san —pola zdravlja. Da bismo mogli dobro i lako spavati moramo prije spavanja dobro prozračiti sobu. Zimi se ne spava kod otvorenog prozora, jer se možemo lako prehladiti. To si mogu priuštiti samo veoma zdravi i otporni ljudi. Ljeti se pak preporuča spavanje kod otvorenih prozora. Da bi zrak u sobi bio čist ne smijemo u njoj preko noći držati nikakvo cvijeće pogotovo ako cvate, jer ono izlučuje ugljičnu kiselinu koja je otrov za naša pluća.

Učitelj čita štivo iz povijesti, koje započinje riječima »U mračnom srednjem vijeku«..., pa upita učenike: — Koji od vas zna zašto se srednjem vijeku, kaže da je bio mračan? —

A Jurić će: Zato, jer još nije bilo elektrike!

JURIĆ KOD ZUBARA

Zubar: A što hoće oni dječaci tamo?

Jurić: To su moji drugovi. Došli su da me čuvaju, da mi Vi ne bi učinili što na žao.

Vjeroučitelj: Kaži mi, Juriću, zašto molimo u »Očenaš«: »Kruh naš svagdanji daj nam danas...«

Jurić: Zato da nam je kruh svaki dan svjež.

Iz stranih zemalja

Australija. Kako znamo, leži Australija na južnoj strani zemaljske polukugle. To znači da tamo hladni vjetrovi dolaze s juga (s južnog pola) a topli vjetrovi sa sjevera (od ekvatora). Toplina se tamo mijenja 4 puta dnevno. Danju je ponekad tako vruća kao u nas za najžešće žege, a već nekoliko sati nakon toga nastupi hladan mraz, da se čovjek mora brzo toplo obući. Zrak je nekad tako nesnosno sparan, da Evropljanin ne može raditi, jer mu se iz cijelog tijela cijedi kao ulje gusti znoj, koji se ne isparuje. Dakako da su takve promjene temperature za Evropljane veoma opasne, pa mnogi brzo obole.

U Australiji imade sva sila kukaca, komaraca, muha i leptira. — Poći na šetnju u šumu ili u prirodu veoma je opasno. U novinama se često čita upozorenje, neka nitko ne ide u šumu ni pod stabla, a pogotovo nek leži na zemlji, da ne bi nastradao od otrovnih zmija ili drugih životinja. U kupalištima smije se kupati samo u onim dijelovima, koji su od morskih pasa zaštićeni gustom čeličnom mrežom.

Priroda

Koliko vrsta životinja ima na svijetu? Pruska akademija nauka izračunala je da na cijelom svijetu živi 1.123.512 vrsta raznih životinja. Toliko su ih, naime, razni učenjaci i prirodoslovci uspjeli nabrojiti.

Labudi su goropadni. Bijeli labud je veoma lijepa životinja, no nitko ne sluti, kako je labud opasan, ako ga se nadraži. On je uz to veoma jak, pa je kadar jednim udarcem krila ubiti čovjeka.

U gradiću Chelmsdorfu u Engleskoj jedan je ribar uzeo čamac i pošao se voziti po jezercu, po kom su plivali labudi. Udaranje vesala razdražilo je labude, koji su navalili na nj i prevrnuli mu čamac. On se je htio spasiti plivanjem, ali su ga bijesni labudi krilima i kljunovima dotukli i on se utopio.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.

Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Radićeva 26

DIGOGONETKE

zagonetaka iz broja 6

- 1) Ispunjalka: Istra
- 2) : Učka — Čile — Klor — Aero
- 3) : Karadorđević
- 4) Posjetnica: Klobučar
- 5) Računska zadaća: $1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 67 + 8 + 9 = 99$

Ispravno su odgonetnuli: Darko Kargačin, Novi Vinodol — Dragutin Čutura, Novoselec Križ — Mirko Čutura, Novoselec Križ — Franjo Rakoš, Ivanićgrad — Gustav Sehter, Osijek — Zdravko Mihun, Ivanićgrad — Maksimilijan Friš, Sisak — Zoger Katica, Ivanićgrad — Vlado Mužević, Ivanić Kloštar — Stevo Krpan, Novoselec Križ — Ivan Novak, Ostrna Vel. — Marija Robić, Leprovica p. Dugoselo — Miroslav Klindić, Novoselec Križ — Turina Duško, Kraljevica — Juraj Dobrinić, Novoselec Križ — Anton Abramović, Srp. Moravice — Viktor Kniewald, Sušak — Daniel Šegulja, Novi Vinodol — Vladimir Kalinski, Milutin Šiljak, Stjepan Jurković, Vlado Čapek, Zdenko Bergl, Branko Ježić, Tihomir Milenković, Slavko Košćević, Marija Nakić, Marija Čoporda, Sv. Ivan Žabno — Josip Božićević, Prujarovac.

Nagrađeni: Maksimilijan Friš, Sisak — Daniel Šegulja, Novi Vinodol.

ZAGONETNA POSJETNICA
(Milan. Digula, Bednja)

VASO JARE

Odakle je?

ISPUNJALKA

(Krešimir Piškulić, Sisak)

I		
		slatkovodnariba
		pokazna zamj.
		vozi kola
		u glavi je
		pravi se platno

II

I—II Junačka ptica.

KRALJEVA ŠETNJA
(Mladen Raić, Metković)

U	vi	di	još	sve	di	bi	u
še	ra	te	še	še	ga	šte	še

ISPUNJALKA

(Milan Digula, Bednja)

1

U klasu je

Plod u tvrdoj kori

Ozlijeda

Mjera za papir

2

1—2 Tko urani vidjet će je.

ISPUNJALKA

(Mladen Raić, Metković)

Rijeka

Dragi kamen

Gine

Konac molitve

Okomito i vodoravno isto.

ADRESA

Ž a n V. D a r i

Mjesto stanovanja?

RAČUNSKA ZADAĆA

Seljakinja je donijela u grad kokoši na prodaju. Prva gospoda kupila joj je polovicu i pol od njenih kokoši. Druga gospoda kupila joj je od preostalih kokoši opet polovicu i pol. Seljakinji je još ostala neprodana jedna kokoš. Koliko ih je imala kad je došla u grad?